

Møte for lukkede dører, Stortinget 9. februar 1939

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 9. februar 1939 kl. 17.00

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om forhandlinger med Island om revisjon av den norsk-islandske avtale av 17 september 1932 (innst.S.B.).

Efter forslag av presidenten besluttet enstemmig: Møtet holdes for lukkede dører. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet. Likeledes gis ekspedisjonschef Smith, byråchef Hougen, byråchef Prebensen, sekretær Ingstad og direktør Sollid adgang til møtet.

Trædal: Den svære vansken i denne saka um å få ein revidert avtale med Island ligg, som me veit, i det at fiskeria og jordbruket so lett vil koma til å stå i motsetningshøve i sine interessor. Det vil ha lett for å verta slik, at dersom me får ein avtale som stettar fiskeria, so må jordbruket betala, og skal me få ein avtale som sikrar interessone åt jordbruket, risikerer me at det går ut over interessone åt fiskeria. Eg tenkjer me alle gjerne vil imøtekoma ynsket hjå båe desse næringar um at ein avtale ikkje skulde koma nokon av dei til skade, og me er vel også samde um, tenkjer eg, at ingen av desse næringane har råd til åleine å betala det som eit brigde i avtalen måtte kosta for Noreg. No er det mi meining etter det som til no ligg fyre i denne stortingsmeldinga, at dersom dette vert fastlagt etter den form det har fått hjå fleirtalet, vil det gå ut over jordbruket. Alt den noverande avtala av 1932 veit me er slik at det er jordbruket som må yta vederlaget for at Island skulde gå med på ein avtale som er nøggjande for fiskeria. Den lina som vart lagd ved avtala i 1932, gjekk i den lei og var tenkt å skulla føre til heil avvikling av innførsla av sauekjøtt frå Island. Dette er sjølv sagt eit av dei umråde der det fyrst og fremst er naturleg for Noreg å leggja vinn på at landet vårt kann verta teke i bruk. Eit av dei umråde der det tilbyr seg fremst å nå langt, er kjøttproduksjonen, og då er det rimeleg at dei som er interesserte her - og det er eit stort tal av dei norske jordbrukarar - dei ser med liten velvilje på at dei er avtalebundne til å få innført 6 000 tonn kjøtt. Og det som me må sjå fram til, serleg dersom fleirtalsframlegget vert vedteke, er at denne kvoten på 6 000 tonn må ein rekna me vert auka til 8 000. Kjem då avtalen i stand på dette grunnlaget som no ligg fyre, vert det soleis jordbruket som må yta for å få avtalen i stand. Me unner fiskarane det, dei treng det; men på hi sida må me segja at det ikkje er naturleg at desse jamne gardbrukarane som serleg er interesserte i kjøttproduksjonen, skal yta heile godtgjeringa for at me skal bryta denne lina frå 1932. I prinsippet er me samde um at me ikkje skal stengja for vidare forhandlingar, det er ikkje det det står um. Etter mitt skyn er det kome slik i

veg at me har svært vanskeleg for å koma utanum det å auka kvoten. Saka har vore opna slik frå islandsk side, og det som har hendt til i dag, gjer at det er vanskeleg å sleppa ein viss auke utan ein risikerer at forhandlingane vert brotne. Men det vil vera ei hjelp for underhandlarane våre, dersom me kunde finna ei slik form for vedtaket i Stortinget at underhandlarane våre beint fram kunde visa det fram til underhandlarane frå Island og segja: De ser korleis det norske Storting ser på det. Og då meiner eg at ei form som den som eg no vil lesa opp som framlegg frå bondepartiet, vil vera betre enn tilrådinga frå fleirtalet.

Det gjer meg vondt at det fyrst er i dag me er komne til endeleg formulering av dette, og at me ikkje kunde få lagt det fram i nemnda; me har verkeleg freista, og me synest det er vondt at me ikkje kunde nå fram til å verta samde, som me framum alt må leggja vekt på i saker av utanrikspolitisk art. Men det var det som sagt ikkje tid til. Framlegget lyder slik:

"Med di Stortinget strekar under at det ikkje føreåt kan binde seg til å godkjenne ei avtale som er i emning blir St.melding nr. 20 1939 vedlagt protokollen."

Formuleringa står ikkje i strid med det som departementet har uttala at det ynskjer som svar. Departementet segjer, som ein vil sjå, at det "går ut fra at det kan gjenoptas forhandlinger på dette grunnlaget dersom Stortinget ikke gjør noget vedtak i motsatt leid". Og det framlegget til vedtak som eg her har lese opp, går ikkje i "motsatt leid". Det er berre ei understreking av, ein kann segja, den sjølvsagde tingen, at Stortinget skal stå fritt når resultatet ligg fyre. Men det er stundom det kann vera lønsamt å streka under jamvel ein sjølvsagd ting. Dersom me gjev denne fullmakta utan å ha nemnt det, so vil det vel verta slik at i neste umgang er Stortinget nokso bunden til den avtalen som då vert lagd fram. Eg legg fram dette framlegget med di eg viser til dei merknadene som eg har gjort i tilrådinga.

Presidenten: Da det nu er fremsatt et fra komiteens innstilling avvikende forslag, refererer presidenten først komiteens innstilling:

I

Stortinget samtykker i at de påbegynte forhandlinger med Island om revisjon av den norsk-islandske avtale av 17 september 1932 fortsettes.

II

St.meld. nr. 20, 1939 vedlegges protokollen.

Hr. Trædal har fremsatt følgende forslag:

"Med di Stortinget strekar under at det ikkje føreåt kan binde seg til å godkjenne ei avtale som er i emning blir St.melding nr. 20 1939 vedlagt protokollen."

Statsråd Koht: Eg må segja at eg ikkje er samd i det som hr. Trædal sa, at her i denne saka står det soleis at anten må fiskarane betala for jordbrukarane eller jordbrukarane for

fiskarane. Eg trur for min part at i denne saka er det godt mogleg å finna ei semje millom båe interessone, soleis at både fiskarane og jordbrukarane kann få nytte av den avtalen som det her er spørsmål um, og eg meiner at i det som Utanriksdepartementet har lagt fram for Stortinget her, kann ein sjå at dette er mogleg. Vi har peika på at det som er til skade for den norske sauekjøtproduksjonen, er ikkje innførsla frå Island, men det er innførsla frå Argentina, som har kome i fylgje med Islandsavtalen frå 1932. Og vi har då gjort det framlegget for so vidt frå Utanriksdepartementet alt for meir enn eit år sidan, at vi mot dette skulde setja ei innførsleregulering, so vi skulde skjera ned innførsla frå Argentina. Vi kann skjera ned heile sauekjøtinnførsla samla med ikkje mindre enn fjordeparten og vel so det og likevel la Island få auka innførsla si, soleis som departementet likeeins har peika på, og det er dette som ligg fyre her. Eg vil minna um at når vi har bede um å få saka fram for Stortinget, so er det for di vi i forhandlingane med Island møtte so sterkt dette kravet um ei auka innførsle for det islandske sauekjøtet. På dette svara vi at det kunde vi ikkje på nokon måte gå med på utan vi hadde lagt det fram for Stortinget og visste kva Stortinget meinte.

No har fleirtalet i nemnda gjort eit framlegg som vil segja greitt frå kva Stortinget meiner. Hr. Trødal har kome med eit motframlegg, som han segjer skulde vera so klårt at ein kunde leggja det fram for dei islandske forhandlarane, og so skulde dei vita kva Stortinget meinte. Men eg må ærleg segja at eg skynar ikkje at nokon kann vita kva Stortinget meiner når det i dette framlegget står at Stortinget bind seg ikkje til nokon ting fyreåt. Det er ein sjølvsgd ting dette at Stortinget ikkje fyreåt bind seg til ein heil avtale. Her er berre spørsmål um dette: um Stortinget vil gjeva forhandlarane våre lov til å gå med på å auka sauekjøtkvoten frå Island. Det er det som er det aktuelle spørsmålet, og det er det som Stortinget må uttala seg um. For min part hadde eg no tenkt at forhandlingane med Island skulde bli førde soleis, at det kanskje ikkje skulde verta naudsynt å gå so høgt upp som vi har peika på her i meldinga frå Utanriksdepartementet som den ytste grensa. Eg har ei von, eg kann ikkje segja ho er so sers stor, det kann eg ikkje segja, eg vil ikkje narra Stortinget - men eg har ei von, og eg vil i det minste gjera ein freistnad på å få ein lågare sauekjøtkvote; men når vi pruta med islendingane um dette, so måtte vi til sjuande og sist kunna segja at her har Stortinget sett ei grense, dit og ikkje lenger, so dersom dei ikkje godtek dette, blir det ingen avtale. Det er eit greitt og klårt standpunkt som ein kann koma med. Men dette som hr. Trødal har gjort framlegg um, gjev ingen styrke til forhandlarane våre, det gjev dei ikke noko grunnlag å stå på.

Eg trur ikkje det skulde vera turvande å gå noko nærare inn på sjølve det spørsmålet um denne sauekjøtinnførsla frå Island kann ha so stor og skadeleg innverknad på sauekjøtproduksjonen her i landet som det har vore sagt. Eg tenkjer det kann vera nok å peika på den ting som Kjøtt- og Fleskecentralen har halde fram, at i 1938 var det islandske sauekjøtet dyrare enn det var i 1937, og det kom mindre av det her til landet. Eg trur vi då trygt kann segja at den vesle

nedgangen vi hadde i kjøtprisane i fjor, hadde ikkje sauekjøtet frå Island noka skuld i. Eg trur då heller ikkje at ein skal gjera seg for store tankar um kva verknad det kann ha med desse få hundre tonn det her er spørsmål um, og serskilt må eg minna um det som hr. Trødal sa, at um vi no går til underhandlingar med Island, må fyresetnaden vera at vi går noko upp med denne islandske kvoten. Det var det som var fyresetnaden frå Island, då dei kravde revisjon, at dei vilde ha kvoten upp, og i so måte kann det vera nyttig å hugsa at Island kravde dette alt i 1935, då kvoten endå ikkje var komen lenger ned enn til 10 000 tunnor for den sesongen som hadde vore, og skulde bli 8 500 tunnor for sesongen etter. Alt den gongen var Island misnøgd, so me skynar godt at Island her vil stå stridt på sitt krav. Men eg meiner at vi her i nokon mun kann koma islendingane til møtes utan skade for det norske jordbruket og utan skade for den norske sauekjøtproduksjonen. Innførsla frå Argentina vil vi slå ned so langt det er råd med dei traktatvilkår vi har.

Valen: Eg har tenkt å røysta for framlegget frå nemnda, for eg skynar godt at slik som denne saka ligg til, må forhandlarane ha noko visst å gå ut frå, og so stor interesse som dette har for fiskarane, er det nok ikkje noko å gjera ved den ting.

Men når den vyrde utanriksminister sa at han trudde ein her på dette felt kunde nå fram til eit samarbeid millom fiskarinteressone og jordbrukarinteressone slik at jordbruksinteressone skulde verta fullt stetta, so trur eg nok at eg må ta sterke reservasjonar i so måte. Eg er klår over at når Utanriksdepartementet tenkjer å få ned kvoten frå Argentina, slik at importen derfrå vert mindre, vil det vera ein munaleg fyremun for jordbruket mot det som har vore til no. Men me må vera heilt klår over at det er ingen produksjon som ligg betre til rettes, og som er meir naturleg for vårt landbruk og jordbruk i dag enn sauekjøtproduksjonen. Dersom det av naturen er lagt til rettes serleg gode vilkår for ein landbruksproduksjon, so er det nettupp for denne. Og det er nettupp ein naturleg produksjon for dei distrikt som har det vanskelegast med jordbruket sitt. At det her er svære utviklingsvoner, er ein sjølvsgd ting. Difor er det heilt unaturleg at me her i landet i det heile fører inn salta sauekjøt. Dersom pristilhøva hadde lege til rettes for det, vilde me ha fått ei veldig auking av sauekjøtproduksjonen, som tolleg fort vilde ha fyllt dette kvantumet som me får frå Island og Argentina. Me må vera klår over at me kann ikkje byggja ein varig skipnad på at me skal føra inn sauekjøt her til lands.

Utanriksministeren sa at prisen på Island hadde lege høgare enn her i landet.

(Statsråd Koht: Prisen her i landet på islandsk sauekjøt.)

Ja, men kva prisar får ein? Me skal vera klære over at dei prisar ein gjev for salta sauekjøt, ikkje svarar til marknadspris, og so saltar dei det ned og sel det ut til langt under kostprisen. Dei gjer det for å ha ei avsetning for overfloden av sauekjøt i høstsesongen. Difor er det berre med

hjelp av eit stort tilskot av sauekjøtavgifta, som er 50 øyre pr. skrott, og med hjelp av tilskot av andre midlar at me er i stand til å selja sauekjøtet i konkurranse med det innførde islandske sauekjøtet. Desse pristilhøve har i serleg grad gjort sitt til å bremsa på framgangen for sauehaldet her i landet. Eg segjer dette berre for å streka under at me må vera klåre over at ein varig skipnad ikkje kann gå ut på at me her i landet skal føre inn sauekjøt.

Eg er svært takksam for at departementet vil få ein skipnad for det argentinske kjøtet. Men eg trur at departementet ogso der må vera merksam på at det er ikkje nok å få ein kvote for det som kann førast inn til den nedsette tollsatsen, 10 øyre som grunnsats, dersom det står fritt for Argentina å føra inn so store mengder det vil etter den vanlege tollsatsen som er 15 øyre pr.kg. Den tollsatsen ein har her, er ein tollsats som står heilt i mishøve til dei andre tollsatsar me har for kjøt. I 1922 - eller var det i 1924 - og like eins i 1932 hadde Stortinget fastsett tollsatsen for salta sauekjøt til den vanlege tollsats for kjøt på den tid. No er tollsatsen på kjøt 50 øyre. Eg meiner at departementet, når dei sakene skal fyre her i Stortinget, må kome med framlegg om tollsatsen på salta sauekjøt - eg skal ikkje nemna tal - som svarar til det som er naturleg for salta sauekjøt i samhøve med anna kjøt, soleis at me verkeleg kann stengja for importen av det som ikkje vert ordna gjenom kvote. Det er av avgjerande vekt at i alle fall den norske sauekjøtproduksjonen får den marknad som vert att etter at desse kvotene er fyllte. Og for framtida, på lang sikt, må me vera klåre over at me kjem ikkje utanum at det norske landbruket skal fylla det som trengst av sauekjøt her i landet. Men slik som det ligg til i dag, so store vanskar som det er for fisket, so skynar eg godt at jordbruket får finna seg i denne kvoten, me får bera vanskaner saman, og at det er av stor vekt at forhandlarane våre får klårt uttrykk for kva Stortinget meiner um dette spursmålet, so eg vil bøyggja meg for dette og røysta for tilrådinga.

Sundby: Det var et utmerket innlegg president Valen leverte. Jeg synes bare konklusjonen stod i dårlig forhold til premissene, for efter premissene synes jeg hr. Valen burde stått på hr. Trødals side, det fikk iallfall jeg ut av det.

Den ærede utenriksminister mente at vi uten skade kunde gå med på denne avtalen nu, fordi vi allikevel kunde få en minskning i den samlede import ved å regulere forholdet til Argentina. Ja, man har forsømt sig likeoverfor Argentina. Man sier at det er i ly av avtalen av 1932 at Argentina er kommet inn og har eksportert mer og mer til oss. Men hvem har sagt at man skal sitte med hendene i skjødet i 6 år overfor en sådan unaturlig og meningsløs dumpingimport som den fra Argentina? Har andre land gjort det overfor lignende import? Nei, det er jo nettopp i disse år det er blitt importforbud og kvoter over en lav sko i alle land, og kanskje aller mest i de førende frihandelsland. Her i landet har man vist en forsømmelse ved ikke å stenge denne import før. Man har til og med latt den skje med en så lav tollsats som 10 øre, som ikke hører noget steds hjemme. Og når man nu endelig tar sig sammen til å få rettet på dette, så forstår jeg det så at man vil ikke helt

rette på den synd som er begått overfor jordbruket, man vil bare rette noget på det. Når man så har rettet noget på det som har vært så meningsløst i de siste årene, så mener man at da gjør man forholdene så meget bedre, en øket import fra Island ikke blir til nogen skade for jordbruket i det hele allikevel. Det er helt uriktig å argumentere på den måte, for det er helt oplagt at dette er til stor økonomisk skade for jordbruket. Enhver som kjenner forholdene, vet at det her er marked som er fylt til randen på forhånd. Vi har billedet av begeret som flyter over når det kommer en dråpe til, og det har vi ut over høsten fått merke på den måten at kjøtprisene er gått nedover og nedover, så man får nesten ingen ting for en ku når man selger den. Direktør Sollid opplyser i sitt særvotum at prisen er gått ned med opptil 25-30 øre pr.kg. Jeg har inntrykk av at den siden er gått ytterligere ned. Og det er jo ikke bare det forhold man må regne med, men dertil kommer det som også hr. Valen var inne på, at dette er en produksjon som vi har så gode betingelser for å kunne drive med nettop i de landsdeler hvor vi gjennom nydyrking og bureising som vi bevilger så meget til, anstrenger oss alt vi kan for å øke produksjonen. Fortrinsvis er det rundt kysten at produksjonen av sauekjøtt kan og bør økes. Men det skaper ny tilførsel til et marked som allerede på forhånd er overfylt. Og så skal man attpå ta en stor import til å overfylle det ennu mere.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at den departementale kraftfôrkomite har opplyst at for å opveie den økning som bureisingen medfører, vil det være nødvendig å øke innblandingen av smør i margarinen med 2 pct. pr. år. Hvis ingen ting av denne økning kan gå til kjøttproduksjonen, er det nokså vanskelig å få det hele til å henge sammen, det vil man forstå.

Jeg tror ikke man her kan være oppmerksom på i hvilken grad dette er en direkte belastning av jordbruksbefolkningens arbeidsfortjeneste. Alle vet jo at denne arbeidsfortjeneste ligger på et slikt lavmål sammenlignet med den øvrige befolkning, at det ikke er nogen mening i det. Naturligvis har fiskerne en dårlig fortjeneste, det er vi på det rene med. Men hvorfor skal stymperen hjelpe stakkaren, hvorfor skal man skjære ytterligere ned på jordbrukernes dagsfortjeneste, som efter Selskapet for Norges Vel's regnskaper selv nu i de gode år utgjør kr. 3,15 pr. dag på egen kost, for småbrukerne ca. 4 kroner efter det siste regnskap som vi nettop har referert i komiteen idag? At enhver tilførsel av kjøtt utenfra minsker denne dagsfortjeneste, det må være helt klart. Jeg vil trekke en sammenligning: Hvis man gjorde en avtale med Island eller et annet land om at vi årlig skulde innføre 8 000 fabrikkarbeidere, så vilde det kanskje ikke gjøre fabrikkarbeiderne så meget, for de har faste satser, det blev hele samfundet som måtte komme til å bære byrdene ved at det blev 8 000 flere arbeidsledige i dette land. Men i dette tilfelle er det ikke så, vi har ikke faste priser og fast arbeidslønn i jordbruket. Og når man fører inn et kvantum som er for meget, så går rett og slett arbeidslønnen ned tilsvarende, og den kan gå nokså loddrett ned også, når det er så at vekten vipper over.

Jeg synes derfor, at når man ser det slik - som vel de fleste her i salen ser det - at fiskerbefolkningen skal hjelpes på alle måter, så får hele samfundet hjelpe. Man skal ikke la jordbruksbefolkningen som ved siden av fiskerne har det vanskeligst før, bære denne byrden alene og til og med bære den så ekstraordinært tungt, at det man innfører, kommer på et på forhånd overfylt marked. Vi kan lett komme til å stå i den samme stilling i vårt land som man har stått i Danmark i en årrekke.

Det som har hjulpet på kjøttmarkedet, er jo at reveavlens har tatt så meget kjøtt i den senere tid. Jeg henviser imidlertid til en artikkel som nylig har gått ut fra vår første fagmann på området, hvor det hevdes at man er kommet til at man kan føre revene uten å bruke synderlig kjøtt. Og skulde det bli almindelig er det helt klart at vi kan komme til å stå likeoverfor den situasjon at vårt kjøttmarked blir helt demoralisert, som det var lenge i Danmark, hvor man i en årrekke har destruert 2 - 3 000 slakt pr. uke, gjort det om til kraftfôr for å lette markedet og for å holde prisene så nogenlunde oppe for jordbruket. Hvis det utvikler sig slik også hos oss, får hele samfundet være med på å bære hvad det koster å destruere disse saueslaktene fra Island og Argentina. Ellers er det oplagt at det vil overfylle markedet. - Markedet er allerede overfylt-, og derfor vil denne import virke således at det er jordbruksbefolkningen som gjennom nedsettelsen av sin arbeidsfortjeneste må betale det hele. Jeg synes det vilde være naturlig om man under disse forhandlinger og under arbeidet med å ordne disse saker forsøkte å løse det på en annen måte enn ved å la jordbruksbefolkningen bære det hele. Spørsmålet om å arrangere sig med flytende kokerier har jo vært fremme, det er også nevnt i innstillingen. Det vilde være naturlig om samfundet bar hvad det vilde koste for at fiskerne kunde få tilsvarende fordeler på den måte som de de nu har ved sildeoljefabrikker m.v. i land. Eller man fikk se å hjelpe islendingene til å få avsatt sitt kjøtt på annen måte enn ved å føre det inn på det overfylte norske marked.

Jeg slutter mig til hr. Trødals forslag, som jeg går ut fra må opfattes slik at man må legge hele linjen anderledes an enn man nu tilsikter, for å løse spørsmålet på en annen måte. Det er en uholdbar måte å løse det på, den som er bragt i forslag.

Jakob Vik: Denne saka har tvo sidor, det er fiskarinteressone og jordbrukarinteressone som å sjå står imot kvarandre. Den gongen me fekk avtalen med Island, i 1932, var eg medlem av regjeringa, og eg var då svært ivrig for at me skulde få kjøtkvoten til Noreg nedover ut frå det syn at me smått um senn måtte gjera oss sjølvberga og koma burt frå importen av kjøt. Det kjem for resten uventa, kann eg trygt segja, at ikkje fyrr er me komne ned på det nivå som me den gongen godkjende som det endelege, fyrr me får nye tingingar med Island. Dei er misnøgde med vår kjøtimport. Eg kann svært godt forstå Island ogso, det har vanskeleg for å koma ynska frå dei norske fiskarar til møtes utan at det får visse kompensasjonar. Eg kann også forstå at det er misnøgd med den store importen frå Argentina som er komen i ly av Islands-

avtalen. Men fiskarinteressene våre der burte på Island er ikkje so overlag store at eg kann godkjenna at ein skal stetta dei på kostnad av interessene åt dei mest naudstelte norske gardbrukarar. Dei er svært mykje større enn fiskarinteressene.

Den vyrde utanriksminister heldt fram at hovudspursmålet på dette området var innførsla frå Argentina, og det er klårt at ein må gjera alt ein kann for å få importen frå Argentina nedover. Men likevel er det sikkert at den importen som kjem frå Island i dag, trykkjer ikkje berre sauekjøtprisen, men heile prisnivået på kjøt på produsenten si hand, han lamar det norske landbruk med mangfaldige millionar kronor um året - um ein skulde rekna det ut i kronor.

Sauekjøtproduksjonen er, som det er sagt fyrr i debatten, ein av dei produksjonar som me lettast har for å auke. Det er ein produksjon som ein kann driva i fjellbygdene, i fjordbygdene, i kystbygdene, over heile landet, både på dei store og på dei mindre bruk. Det er ein naturleg produksjon for dei ulendte gardane som har ein stor fôrproduksjon på utslåttar og i skogen. Eg har høyrte eit foredrag nyleg som avdømde denne fôrproduksjonen; men ser ein ut over Noregs land i dag, so ser ein at det er ei mengd med fôr som vert produsert, og må produserast i slike strok og under slike tilhøve. Og ser me på den samla produksjon i husdyrbruket i dag, so har me umsetningsvanskar på mjølkeområdet, det er nok med mjølk på marknaden, det er for mykje smør, og me har dei største vanskar med å få det avsett på ein forsvarleg måte. Men det må Stortinget hugsa på, og forhandlarane våre også, at di meir me kann få lagt produksjonen um til sauekjøtproduksjon og til kjøtsal, di lettare vil mjølkemarknaden verta. Og eg trur ikkje det er nokon grunn for bøndene til å driva mjølkeproduksjon på kostnad av kjøtproduksjonen når denne er livsam. Det er mange strok i landet der det er vanskeleg å koma fram til meieria, og der det er vanskeleg å stå saman um smørlag og fløytemeieri. Det er uendeleg mykje lettare å driva sauekjøtproduksjon, det krev mindre arbeid, det er noko av eit sesongarbeid. Men skal desse folk kunna leva av arbeidet sitt, må fyresetnaden vera at ogso kjøtet er nokolunde rimeleg betalt.

Ut frå mitt syn må eg her røysta for framlegget til hr. Trødal. Når me kjem inn på fiskerispursmålet, må det vera ein utveg, som det var nemnt av hr. Sundby, å senda mor-skip burtover til Island og driva det ein kallar pelagisk fiske, taka det ein fiskar um bord og foredla det anten til saltsild eller til sildeolje og sildemjøl. Eg skynar godt at det ikkje er lett å lasta silda um ute i havet, soleis som veret kann vera, men teknikarane på det umkvervet må leggja hovuda i bløyte og sjå til å finna ein utveg som kann letta dette umlastingsarbeid i open sjø og under dårlege vertilhøve. Det kann ikkje nytta i lengda å driva dette slag kontrapolitikk millom fiskeria og jordbruket og lata jordbruket betala for fiskeria med sine surt tente penger. Me kjem vel inn på problemet åt dei norske fiskeri seinare, og det er ikkje for tidleg at me finn ein utveg til å modernisera både det eine og det andre når det gjeld fiskeria. Og eg meiner at kann me finn ein utveg til å stydja upp um det pelagiske fisket der ute når det gjeld silda, vilde det gjera oss fri i tilhøvet til Island,

og det vilde vera store ting kunne både for fiskeria og for jordbruket og for heile det norske folket.

Knut Strand: Eg bad um ordet for å streka under at den avtalen med Island som det her er tale um å få i stand, har overlag mykje å segja for dei fiskarane som er interesserte i dette fisket der burte. Eg trur ogso eg kann segja at dersom ein når fram til den avtalen som det her er gjort utkast til, vil de skapa stor glede millom desse fiskarane. Ikkje slik at dei ikkje gjerne ynskjer avtalen betre, men slik som tilhøva ligg til i dag, trur eg at ein her har nått fram til det ein kann vona å nå fram til. Eg vil ogso peika på at desse fiskarane som det her gjeld, er for tida i ei vanskeleg stilling. Når det gjeld den vanlege havfiskeflåten, so har denne havt tri hovudsesongar um året. Det er for det fyrste stor- og vårsildfisket, for det andre torskefisket med line på Island eller på Bjørnøya og for det tredje sildefisket på Island, men det har diverre vore slik i dei siste åra at linefisket for ein stor del har vore mislukka av ein eller annan grunn. Det står vel truleg i samband med tilgangen på føde, so at torsken i liten mun tek lina, jamvel um det har vore fisk til stades, og det har gjort at det har vorte mindre og mindre av torsketurane, og det har endå vore so dårleg at ein større del av floten sume år i det siste har mått leggja upp. Og trål har ikkje desse farty lov å bruka. Dei har då berre desse tvo sesongane, stor- og vårsildfisket og sildefisket på Island, å falda tilbake på. Ein vil da skyna at dersom ogso denne sildeturen på Island må avskipast, vil ikkje desse fiskarane få arbeid meir enn umlag tri månader um året. Eg vil ogso streka under at dei fiskarane det her gjeld, er slike fiskarar som berre har sjøen til leveveg. Eg vil ogso minna dei talarane som no har vore uppe, um at me her i Stortinget fleire gonger har gått til tiltak for å hjelpe andre næringar, og det er sjølvsagt slik at dei tiltak som er gjort, dei kostar, og fiskarane er i stor mun dei som er hardast råma av den kostnaden som dei ymse tiltak fører med sig. Eg vil ikkje koma nærare inn på det no i denne saka; men eg vil be um at Stortinget i dag viser litt samkjensle og litt solidaritetskjensle ogso med fiskarane. Det må ikkje verta slik at det berre vert krava frå ein einskild klasse som vert haldne fram. Ein må sjå det heile i samheng og sjå det slik at alle dei som arbeider i dei ymse yrke, utan umsyn til kva yrke det er, dei høyrer ogso med til det norske folket. Eg vil på det beste rå til at ein går med på tilrådinga.

Støstad (komiteens ordfører): De betenkeligheter som er fremholdt her når det gjelder nye forhandlinger med Island, og da i særlig grad økning av sauekjøttkvoten, var også meget sterkt fremme og drøftet i komiteen da vi behandlet saken, og jeg tror ikke det var nogen der uten at de så de betenkeligheter som var tilstede, og jeg tror heller ikke det var nogen som ikke overveiet ganske nøie de ting som talte imot å gå til en slik økning. Det som har forundret mig noget under den debatt som er ført her idag, det er at det man har snakket om, det er sauekjøttproduksjonen, det er landbruket. Bare den siste taler beskjeftiget sig med fiskeriene og det spørsmål som

de har interesse av - det som i virkeligheten etter min mening burde være det viktigste i denne sak. Naturligvis kan det sies å medføre visse vanskeligheter for jordbruket, særlig for saueproduksjonen, at man forhøier kvoten, eventuelt til 8 000 tønner, og det kan naturligvis også rent teoretisk sies, at det vil ha en slik innflytelse på kjøttprisene i vårt land at det vil utgjøre, slik som mindretallet i handelsdelegasjonen har regnet ut, en 12 à 13 millioner kroner. Men jeg tror at det regnestykke er i aller høieste grad teoretisk. Men en ting som ikke er teoretisk, og som vi med sikkerhet kan fastslå, det er at hvis Stortinget stiller sig slik at vi ingen ny avtale får med Island, eller at kanskje til og med den avtale vi har idag, blir opsagt fra Islands side, vil de norske fiskerier miste en inntekt på mellom 4 og 6 millioner kroner. Og dette tap av inntekt rammer spesielle distrikter i vårt land, og det rammer et mindre antall enn det tap vil ramme som følger av de 13 millioner kroner som kjøttprisen vil synke med. Når man ser på den faktiske stilling, tror jeg at man må komme til det resultat at det er nødvendig for oss å få i stand denne avtalen med Island. Det er i særlig grad nødvendig for våre fiskere og våre fiskeriinteresser. Og vi skal vel heller ikke legge skjul på at de nye bestemmelser i avtalen når det gjelder fiskeriene, bringer ikke så uvesentlige fordeler for våre Islandsfiskere, fordeler som sannsynligvis vil føre til at den inntekt vi kan påregne av våre fiskerier ved Island, vil stige ikke så ganske lite.

Jeg er heller ikke enig i at det er riktig å stille op dette spørsmål som om det var et spørsmål mellom landbruket og fiskeriene, hvor landbruket skulde betale. Hvis man ved hver anledning stiller spørsmålene slik her i Stortinget, tror jeg man kommer i en ganske underlig stilling. Hvis vi skulde stille spørsmålet slik når det gjaldt støtten til jordbruket, og si at dette er jordbruket kontra den forbrukende befolkning her i landet, hvordan vilde da jordbrukets stilling til syvende og sist bli? Det er en meget farlig linje å slå inn på å ville sette næringene op mot hverandre. Vi er sikkert alle villige til å være med og støtte jordbruket, men vi synes også at det av og til kunde være grunn til, når vi behandler spørsmål som tangerer jordbruket og en annen næring, at de jordbruksinteresserte kunde stemme tonen bitte lite grand ned, for de samme folkene har av og til også sunget fiskernes og fiskerienes pris, og de har snakket om at der er et kystens problem som er verre enn alle andre problemer idag. Dette er et lite stykke kystens problem, men når vi kommer så langt at det er mulig å løse dette til fordel for kysten, da skyver man det fra sig. Jeg synes det er uriktig.

Det er også komiteens forutsetning at ved de forhandlinger som kommer til å bli ført hvis komiteens innstilling bifalles, skal det være de norske forhandleres opgave å få sauekjøttkvoten så lav som det overhodet er mulig uten å gi avkall på nogen av de fordeler som vi ved de foreløbige forhandlinger har opnådd for de norske fiskeriinteresser. Det har videre vært komiteens mening og forutsetning at vi må forsøke å få gjennomført en regulering for innførelsen av sauekjøtt i det hele tatt med et kvotesystem, også når det gjelder Argentina. Jeg kan ikke annet enn anbefale den

innstilling som foreligger, slik som forholdene nu engang ligger an for den næring som i særlig grad er interessert i dette spørsmål.

Statsråd Koht: Det er eit gamalt ord som segjer at den som prøver for mykje, provar ingen ting, og eg kann ikkje segja anna enn at det er sume av talarane her i dag som i det minste har freista på å prova for mykje, når dei her vil taka fram heile spørsmålet um den norske kjøtproduksjonen og sjå det i samband med det sanneleg etter måten vesle spørsmålet som her ligg fyre. For lat oss no gå tilbake til det som det spørst um. Det som vi er usamde um, er dette um vi skal kunna gjeva Island høve til å auka si sauekjøtinnførsle til Noreg med 224 tonn um året. Det er alt det det spørst um, det som usemja står um, og eg trur ikkje det er so lett å prova og få oss til å tru på at dette skal ha slik ein veldig innverknad på heile den norske kjøtproduksjonen, slik som serleg hr. Jakob Vik vilde ha det til. Heile den norske kjøtproduksjonen er umlag 100 000 tonn um året, og her er det tale um 224 tonn. Det vil segja at det som det her er tale um, er 0,2 pct. eller 2 pro mille av heile vår kjøtproduksjon, av heile vårt kjøtbruk her i landet. Når ein so dessutan kann sjå - der hadde hr. Valen mistydd noko av det eg sa - at prisen på det islandske sauekjøtet her i landet har auka i dei siste åra, auka nærast år for år, til det til slutt nådde høgda si no i 1938, då er det ikkje lett å få det til at dette skal driva dei norske kjøtprisane ned.

Eg vil ikkje anna enn hefta meg litegrand ved det som hr. Sundby sa, med ein viss spott, dette um den argentinske innførsla, at vi har sete med hendene i fanget og har late denne innførsla få auka so mykje. Vi har slett ikke sete med hendene i fanget, det kann hr. Sundby lesa seg til i dei aktstykke som er lagt fram for Stortinget. Det var i 1937 at sauekjøtinnførsla frå Argentina med ein gong fauk slik upp, og alt i 1937 kom Utanriksdepartementet med sitt framlegg um regulering. Og eg kann gjerne få opplysa hr. Sundby um, at når det ikkje vart gjennomført den gongen, var det umsynet til andre norske jordbruksinteressor som den gongen stengde for det. No, dei umsyna har vi kome utanum, soleis at trass i alle dei vanskane vi visseleg kann få med Argentina, trur eg at vi skal kunna gjennomføra denne nedskjeringa. Eg er klår over at det er vandare no i år enn det var for vel eit år sidan, men eg trur vi skal kunna greia det, og då vil stort set, set i samanheng, den norske kjøtproduksjonen tena på dette.

Eg vil her samstundes retta eit lite mistak som eg trur hr. Valen gjorde seg skuldig i. Han tala som ei slik innførselsregulering berre skulde gjelda for innførsel til den nedsette toll. Det har aldri vore tanken i Utanriksdepartementet, tvertimot, tanken har vore at kvoten skulde gjelda for all innførsla som kom, anten det var til den høge eller til den låge toll, og for min part har eg no tenkt at når ein gjorde det slik, vilde det greiaste vera berre å ha eitt slag toll, ikkje tvo slag. Det spørsmålet blir no dryft i Finansdepartementet. Eg veit at det er visse praktiske motgrunnar mot dette, men det er eit spørsmål for seg. I alle høve er fyresetnaden at den kvoten som blir sett upp, gjeld for

heile sauekjøttinnførsla og ikkje berre for den som skulde koma inn under den låge toll.

Når ein so ser kva det her spørst um for jordbruket, og set det opp mot det som det spørst um for fisket, kann eg ikkje skyna anna enn at det er svært lite i alle høve som det spørst um som kann vera fårleg for jordbruket, og svært mykje som fisket kann koma til å lida. Vel, det er lokalt; det er so at dette islandsfisket er fest til eit par serskilde område av det norske landet, det er Karmøy og det er Møre. Men just for di dette gjeld mindre område, so råkar det der so mykje hardare, og vi står framfyr den ting at vi ikkje berre ikkje får ein ny avtale, men at den gamle avtalen frå 1932 fell burt. Anten får vi ingen avtale med Island, eller so må vi gå inn på ein liten auk, - eg understrekar: ein liten auk - i den islandske sauekjøttinnførsla. Vi får i den nye avtalen med Island ikkje so få serrettar for dei norske fiskarane, serrettar som gjer det lønsamt for dei norske fiskarane å vera der ute på den harde tørn som islandsfisket er. Det er serrettar som er so store, so sjølve nektar vi utlendingar slike rettar her i landet. Men vi strider sjølvsgagt for vårt, og islendingane strider for sitt, og eg synest nok at vi her millom oss kunde tenkja på islendingane litegrand, som sit på den fatige øya si med dei få næringsgreinene dei har, og fører sin harde strid. Vi kunde vel kanskje tenkja at det skulde ikkje vera so langt undan for oss å hjelpa dei litegrand. Men um ein synest at dette er eit sentimentalt umsyn, so har vi eit anna umsyn som er vidare og større, og som slett ikkje er det minste sentimentalt, det er tilhøvet til Island i heile fiskehandelen. Vi veit alle at Island er den verste medtevlaren vi har i fiskeutførsla for kleppfisken. Vi har ei tevling der som visseleg er til skade for baa partar. Det vilde vera viktigare - og vi har freista ein gong frå norsk side for nokre år sidan - å koma til ei semje med islendingane i denne tevlinga, so det kunde bli til nytte for baa tvo. Men det held eg for heilt utvilsamt, at øydelegg vi denne avtalen gjer vi det slik at vi kjem upp i ein økonomisk krig med Island, so blir Island endå hardare å ha med å gjera i denne store tevlinga ute i verda. Det er eit psykologisk moment i dette som vi skal rekna med, og vi skal ikkje berre stira på dei einskilte småting det her er spursmål om. Det kan vera småting, men det heng i hop med dei større ting som vi må ha for augo når det gjeld heile den norske handelspolitikken.

Lykke: Jeg skal ikke blande mig op i debatten om dette vanskelige handelsforhold med Island og om forhandlingene der; jeg har jo tidligere befattet mig litt med kjøtt, og det var ikke absolutt behagelig, så jeg skal la det ligge. Jeg vilde bare si noen ord om et særvotum jeg er blitt gjort opmerksom på fra medlem av delegasjonen, direktøren for Fleskecentralen, hr. Sollied. Det finnes på s. 10 i et av de dokumenter vi har fått, og angår den fortjeneste som grossistene har på omsetningen av islandsk fårekjøtt. Jeg er blitt gjort opmerksom på at denne opgaven er feilaktig. Nu, jeg tviler ikke på at hr. Sollied har ment å ville anføre riktige tall. Jeg tror imidlertid han er kommet i skade for å gå ut fra en feilaktig børsnotering. Jeg har fått oplyst at børsnoteringen var på det tidspunkt det er

tale om, altså i høst, kr. 148,00 og 5-tønnevis kr. 145,00. Samtidig var ved det at det var felleskjøp, prisen kommet ned i kr. 108,00 pr. tønne à 112 kg., 107 + 1 krone i fordelingsomkostninger. Omkostningene var: toll kr. 20,16, kontrollavgift kr. 2,24, trafikk- og vareavgift kr. 0,58 og ilandbringelse o.s.v. kr. 0,35. Tilsammen blir det 131,33 kroner. Dette er hvad kjøpet koster en grossist. Så selger han det for 148 kroner enkelt-tønnevis og 5-tønnevis for 145 kroner eller med andre ord med kr. 16,67 i avanse, eller pr. 100 kg. kr. 14,90, som er presis det samme som fleskesentralen omsetter kjøttet for gjennom grossistene. Jeg vil ikke beskylde hr. Sollied for at han med vilje har anvendt uriktige tall, men jeg tror det er riktig at disse opplysninger kommer frem. Nu sier man riktignok at ved at man holder prisen så høit som man gjør, hjelper man på den norske kjøttpris, så det er ikke nogen bebreidelse mot grossistene for at de tar for stor avanse skjønner jeg. Men jeg vil gjerne at man skal være opmerksom på at der er visse grenser for hvad de kan tjene også.

Anderssen-Rysst: Efter den debatt som har vært ført her, skal jeg for mitt vedkommende bare få fremkomme med noen korte bemerkninger, idet jeg kan slutte mig til forskjellige uttalelser og synspunkter som er fremholdt tidligere, og ganske spesielt da av den ærede utenriksminister i hans siste innlegg. Det er efter min mening meget riktig å understreke ved denne anledning at forholdet til Island har en videre rekkevidde og at der er visse momenter tilstede med hensyn til eventuelt samarbeid, momenter av psykologisk art kan man godt kalle det - som utenriksministeren gjorde - som har stor betydning og kan få ennu større betydning fremover. Forholdet for vårt vedkommende er jo det at vi har utviklet en fiskerinæring på Island ut fra de forhold som forelå tidligere, som nødvendiggjør at våre fiskere har tilhold i land. Man må huske på at vi bygget vår utgående fiskerflåte, den som deltar i fisket på Island, dengang det var fritt for oss å gå iland på kysten der. Men så kom den islandske selvstendighetsbevegelse, Islands økonomiske og nasjonale reisning, og vi fikk en utvikling i disse ting under parolen: Island for islenderne - en tilsvarende parole til hvad vi kjenner så godt her i landet, nemlig parolen: Norge for nordmennene som det hette i sin tid. Så kom forsøket på å stenge andre produsenter av samme vare ute, legge dem hindringer i veien. Det store forsøk herpå var fiskeriloven av 1922 som er en tro kopi forsåvidt angår § 3 - den store bestemmelse angående forbud mot tilhold iland - av vår Finnmarkslov. Da denne lov kom, reiste det sig et ramaskrik hos våre folk som arbeidet på Island, og forholdet blev det - jeg skal ikke komme nærmere inn på det, men det utviklet sig slik dengang - at våre fiskeriinteresser og islendingenes interesse av å eksportere kjøtt til Norge blev lenket sammen. Det var i 1924 og i samme stilling står saken den dag idag. I 1932 da vi fikk den konkrete utforming, kan jeg vel kalle det, en avtale om disse ting, de norske fiskeriinteresser på den ene side og Islands interesse av å eksportere sauekjøtt til Norge på den annen side, vakte denne avtale en uhyre sterk motstand på Island. Der var folkemøter på Nordlandet av fisker- og bondebefolkningen, og de som hadde forhandlet dengang på

Islands side, var gjenstand for en omtale som er sørgelig å tenke på. Hr. Holdø uttalte da også i debatten dengang da Stortinget med stort flertall vedtok avtalen, at denne avtalen får vi ikke beholde lenge. Det annonserte hr. Holdø allerede dengang vi vedtok den, for han antok at islendingene, spesielt fiskerbefolkningen på Island, vilde hevde at den gikk for langt med hensyn til innrømmelser, den slo for mange hull i den islandske fiskerilovgivning, og ved siden derav måtte de islandske bønder være henvist til en kontingentering for eksporten av sauekjøtt som man kan si vakte indignasjon. Forholdet var slik at et revisjonskrav vilde komme til å melde sig igjen og ganske snart, det måtte man være forberedt på, og, som den ærede utenriksminister nevnte, var revisjonskravet der allerede i 1935 med en særlig understreking av at man vilde ha en annen regulering for sauekjøttets vedkommende. Regjeringen forsøkte imidlertid lenge å skyve spørsmålet fra sig. Men vi er klar over det, at det kunde ikke gå i lengden. Når den islandske regjering krevet forhandling, måtte den norske regjering tilslutt erklære sig villig til det.

Det er da resultatet av disse forhandlinger som foreligger her idag. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det som foreligger - resultatet av disse forhandlinger - det blir det anledning til siden. Men likeoverfor den innvending som er fremholdt gjentagende ganger her i debatten, at det kan ikke være så nødvendig med disse innrømmelser, all den stund vi har planer om å utvikle den pelagiske fangst utenfor Island, vil jeg få lov til å si: Det spørsmål har interessert mig overmåte meget også under disse forhandlinger, og jeg er a jour med hvad som foreligger i så henseende; men det kan efter min mening slås fast at i så henseende kan vi ikke si nogen ting sikkert enda. Vi må gå erfaringens vei, vi må gå eksperimentenes vei, vi må gjøre en beskjeden begynnelse og prøve å utvikle dette videre men slik at det kan bli om mulig av større betydning for vårt forhold til Island. Hvad fremtiden i så henseende kan bringe, kan vi ingen ting si om idag.

Idag er stillingen den at våre fiskere er avhengige av de innrømmelser som vi har her, og tidspunktet er slik at hvis disse videre forhandlinger ikke skulde føre frem, så må vi gå ut fra at våre fiskere ikke kan drive kommende fiske på det grunnlag som da vil foreligge. Og jeg tror at man kan si at vi i så henseende ikke er forberedt for tiden. Det er en ting som jeg mener Stortinget må være helt klar over, at vi ikke er forberedt til å ta en slik situasjon. For en slik situasjon må forberedes, den må underbygges, vi må vite hvad vi går til, og i dette øieblikk er ikke stillingen den at vi vet det. Derfor må man hvis man mener det er maktpåliggende å hjelpe den hårdt betregnte fiskeribefolkning, som kjemper under så mange vanskeligheter både her i landet og der ute, gjøre det på den måte, at man søker å få denne avtale med Island sikret.

Jeg vil få lov å nevne et moment til. Det er på det rene - den ærede utenriksminister har uttalt det her og det står også i dokumentene - at det vil bli en almen regulering av innførselen av sauekjøtt. Det vil bli det i den nærmeste fremtid, må vi regne med. Men hvis vi ikke får avtalen med Island i orden først, før denne regulering, så kan vel Island uten å gjøre særinnrømmelser - skulde jeg tro - høste de

fordeler som flyter av en sådan regulering med andre land. Det må vi være opmerksom på. Derfor tror jeg, slik som situasjonen i det hele ligger an her, at det er nødvendig, hvis man vil beskytte de norske fiskeres interesser - og de kalles vitale interesser i de forskjellige dokumenter som foreligger - at man er nødt til å gjøre det på den måte som den ærede utenriksminister har fremholdt og understreket i stortingsmeldingen, og som de øvrige talere her har fremholdt. Så vidt jeg forstod den ærede representant hr. Trædal, var også han klar over, efter alt som foreligger i denne sak, at man må gi Island en innrømmelse i det som er dets hovedkrav, nemlig en øket kontingent mot den nuværende på 6 000. Han var klar over det.

Trædal: Nei.

Anderssen-Rysst: Han kommenterte sitt forslag derhen at det kunde fremlegges for islendingene, motparten, under forhandlingene. Jeg vet ikke, om hr. Trædal har tenkt nærmere over det. Jeg tror ikke at det vilde være en heldig fremgangsmåte. Jeg tror at forhandlerne må ha sine forseglede ordres å gå efter og få den instruks som utenriksministeren under embeds ansvar finner at han kan gi dem, og at de må arbeide mest mulig for å få det best mulige resultat av forhandlingene på grunnlag av det.

Det er forståelig efter hele sakens stilling at Regjeringen finner å måtte fremlegge dette for Stortinget og få en realitetsavgjørelse her for Stortinget idag, og da tillater jeg mig som fiskerirepresentant inntrengende å henstille til Stortinget å gi Regjeringen den fullmakt som den her esker.

Bærøe: Det er klart at for enhver av oss som kjenner produksjonsforholdene i jordbruket idag, spesielt produksjonsforholdene med hensyn til kjøtt, er den foreliggende innstilling ikke noe ønskelig resultat. Det kan jeg si straks, og jeg kan erklære mig helt enig med dem som har uttrykt, så omtrent i samme ordelag før som jeg vilde benytte mig av, at vi må ta sikte på å søke å hindre enhver import av kjøtt til vårt land, fordi nårsomhelst et mindre godt år kan skape de aller største vanskeligheter på vårt kjøttmarked. Spørsmålet er om de hensyn da er så avgjørende at vi skal stemme mot den foreliggende innstilling.

Det foreligger to forslag, nemlig foruten innstillingen, det av hr. Trædal fremsatte. Hvad sier nu det forslag? Det sier ikke annet enn at bondepartiet ønsker ikke å ta noget ansvar for det som skal skje, det ønsker å stå fritt etterpå for å si hvad det da mener om det. Jeg synes det hadde vært bedre om bondepartiet straks hadde sagt at det ikke vil ha nogen økning av disse kvoter. Det hadde vært et ærlig standpunkt, et standpunkt som det ikke er usannsynlig at det hadde fått flere i denne sal enn sin egen gruppe med sig på. Men det som nu foreligger fra bondepartiet, er et forslag om at vi skal vente og se og endogså stille Regjeringen ganske fritt med hensyn til de kvoter som det er tale om, mens det annet forslag begrenser Regjeringens, og først og fremst

forhandlernes, adgang til å gå høiere enn de 8 000 tønner. Det er det som foreligger. Selvfølgelig er det beklagelig at det skal handles med så dyrebare interesser som dette, at det for å opnå visse fordeler for en næringsvei betales med en annen næringsveis interesser: Men slik er det nu engang. Jeg understreker på nytt: La det være enhver regjerings oppgave for fremtiden å søke å få vekk - det må vel skje suksessivt - enhver import av kjøtt. Men jeg våger ikke i den stilling saken nu står å stemme imot innstillingen. Jeg ser iallfall ikke nogen fordel i å stemme for det forslag som hr. Trædal har lagt frem.

Utenriksministeren sa at han hadde det håb at denne kvote kunde bli mindre. Ja, det håb har vi alle, men efter å ha lest dokumentene har jeg ingen tro på det. Det som jeg nærmest er redd for, er at Island ikke nøier sig med de 8 000 tønner, men da har iallfall Stortinget sagt fra at over det er det ikke tale om at våre forhandlere kan gå, og det er da et grunnlag for våre forhandlere å stå på, fremfor å gå til forhandlinger uten å kjenne Stortingets standpunkt. Men når jeg stemmer for dette forslag, er det også ut fra at det må gjøres hvad gjøres kan for om mulig - hvad jeg altså har sagt at jeg ikke har nogen særlig tro på vil gå - å komme under de 8 000 tønner, og at på den annen side også kjøttimporten fra Argentina må reguleres slik at forholdene i vårt land iallfall ikke blir vanskeligere enn de har vært før.

Bleiklie: Dette er selvfølgelig en ytterst vanskelig sak, og jeg kan også si en ubehagelig sak. Man står i skruestikken. Enten vi går til den ene eller den annen side, gjør vi noget galt, kan vi på en måte si. Spørsmålet blir da om vi kan finne en vei å gå som vi mener gjør mindre skade enn den annen. Jeg har hørt på dem som har talt om jordbrukets vanskeligheter, og jeg er i det store og hele enig med dem. Jeg hører selv til dem som med bekymring i flere år har sett på den import av utenlandsk saltkjøtt som vi har hatt både fra Island og Argentina. Vi er klar over at det her gjelder landbruk kontra fiskeri. Landbruket har overmåde sterke interesser på den ene side, ikke minst fordi det er spørsmål om en kjøttproduksjon som er naturlig for oss. Jeg skal ikke si mer om det, for hvad her er å si, er sagt før, jeg vil bare nevne at dette gjelder en produksjon som vi kan drive på norsk jord, basert på norsk fôravl, det er en produksjon som ikke trenger til import av utenlandsk kraftfôr, og det er derfor sørgelig at den skal begrenses på denne måte. Men så er spørsmålet: Hvad er det riktigst å velge her, fiskeri eller jordbruk? Hvis vi ordner oss slik at avtalen med Island blir opsagt, og fiskeriene blir for det meste umuliggjort for våre Islandsfiskere, så er jeg for min part klar over at det vil virke katastrofalt for de fleste av disse og på et mindre område. Det blir et vurderingsspørsmål hvor skadevirkningene blir størst, enten for landbruket eller for fiskeriene. Det sies at det er 3 000 fiskere som er engagert her, og at inntekten av disse fiskerier dreier sig om 4 - 5 millioner kroner. På den annen side har det vært sagt at interessene for landbruket er 12 - 13 millioner kroner. Jeg vet ikke om disse tall er riktige, men at der er store interesser på begge sider, er klart. Det

blir altså en vurdering hvilken vei man skal gå her, og jeg er kommet til det at for landbruket fordeler skadevirkningene sig på et større område og på langt flere personer og blir derfor mindre for hver enkelt, enn de blir for fiskerne om disse blir slått ut på Island. Dette siste vil koncentrere sig på forholdsvis ferre folk, og virke katastrofalt for disse. Det er dette som har gjort at jeg nødtvunget har måttet slutte mig til det standpunkt komiteen er kommet til, og jeg antar at de øvrige komitemedlemmer har stått i akkurat samme stilling. Vi har å treffe et valg, og vi behøver forsåvidt ikke å opholde oss ved interessene på begge sider her, all den stund stillingen idag er den at jeg ikke tror det er en eneste ansvarlig mann i Stortinget som vil være med på en ordning som fører derhen at den islandske avtale blir opsagt.

Men, sies det, hr. Trædal har fremsatt et forslag som vil bevirke at våre forhandlere står sterkere enn om Stortinget vedtar komiteens innstilling. Jeg kan ikke begripe det. Jeg er ingen skriftklok mann. Jeg har studert på dette hr. Trædals forslag og kan ikke finne at våre forhandlers stilling blir endret det minste om man vedtar det. Komiteens forslag til beslutning er, at Stortinget samtykker i at de påbegynte forhandlinger med Island om revisjon av den norsk-islandske avtale av 17 september 1932 fortsettes. Hr. Trædals forslag lyder:

"Med det Stortinget strekar under at det ikkje føreåt kan binde seg til å godkjenne ei avtale som er i emning, blir St.melding nr. 20 1939 vedlagt protokollen."

Hvad slags særlig styrke dette forslaget skal gi våre forhandlere, begriper jeg ikke, og jeg må holde på komiteens innstilling.

Steffensen: Det er jo klart for alle som leser de dokumenter som er utdelt i forbindelse med disse forhandlinger, at forhandlingskomiteen har hatt det meget vanskelig. Det som foreligger, er igrunnen at den halte skal hjelpe den blinde, i begge tilfelle vil det komme til å gå ut over en svak part. Det er to store næringsinteresser som igrunnen her står på spill, og man må da vurdere skadevirkningene og fordelene ved det man holder på å vedta. Når man leser de dokumenter fra forhandlingsutvalget man har fått utdelt, må man særlig hefte sig ved direktør Sollids betenknninger. Man kan ikke komme bort fra at denne mann har levert et typisk partsinnlegg uten å ta hensyn til de andre parter. Det må engang bli klart for alle, også innenfor bondepartiet, at når man står overfor et sådant spørsmål hvor der bys vår fiskerflåte på Island, som har arbeidet under meget vanskelige forhold i årrekker, såvidt store innrømmelser som jeg mener dette forslag til islandsavtale innebærer, må man vise forståelse fra begge sider. Man kan jo naturligvis forstå hr. Trædal og hans parti når de inntar det standpunkt de gjør, men man må også forstå den annen part. Jeg er i det store og hele enig i det som hr. Strand anførte, at forslaget til avtale innebærer så store fordeler at det ikke går an å

ofre disse for å slippe å innføre nogen tønner islandsk fårekjøtt. De har ikke hatt det godt, disse folk som har drevet ved Island i de siste år. De har hatt mange og store vanskeligheter å kjempe med, og man burde ikke forholde dem de innrømmelser som disse grunnlinjer for en avtale, som foreligger i dokumentene, innebærer.

Hr. Jakob Vik snakket om å sende ut flytende kokerier o.s.v., o.s.v. Ja, det er så liketilt å stå på Stortingets talerstol og uttale det. Jeg skulde ønske at man kunde få en delegasjon av hr. Jakob Vik, hr. Trædal og hr. Sundby som reiste med en fiskerbåt fra Ålesund og studerte forholdene under Island, hvordan det vil se ut å legge et flytende kokeri der borte, og i det hele komme tilbake med en betenkning om dette kan la sig realisere så ganske lettvent som hr. Jakob Vik sa - hvis det forøvrig var liv i delegasjonen når den kom tilbake, det blir en annen sak. Ut fra min beste overbevisning - jeg har absolutt ingen personlig interesse i dette spørsmål, det er, som en taler før sa, Karmøy og Møre som har interesse her - kan jeg ikke gjøre noget annet enn å anbefale komiteens innstilling i dette spørsmål. Vi må vise forståelse, selv om det ikke direkte berører vår egen landsdel eller næringsgrener som tangerer inn på vårt spesielle område.

Moseid: Jeg må erklære mig enig med den ærede utenriksminister i at den som vil prove for meget, han prover ingen ting. Det gikk den ærede utenriksminister nettop slik da han forsøkte å gi det utseende av, såvidt jeg forstod, at det nærmest vilde være en fordel for jordbruket å få en økning av kvoten fra 6 til 8 tusen tønner. Det må vel være klart at jo lavere ned man kan komme med kvoten overfor Island, jo lavere vil man også komme overfor Argentina, hvis man bygger på det resonnement som Utenriksdepartementet selv har lagt frem i disse dokumenter. - Utenriksministeren opnådde nettop det samme resultat også da han vilde påvise at et forholdsvis lite kvantum overskudd av en vare ikke hadde nogen nevneverdig innflydelse på prisdannelsen. Her har vi jo erfaringer å bygge på fra vårt eget land og hele verden over, som viser at et forholdsvis lite kvantum overskudd kan virke helt ødeleggende på prisleiet for hele den vare. Det vet da utenriksministeren utmerket godt. Vi har jo erfaringer fra vårt eget land, heldigvis ikke så ilde som fra andre, men dog nok til at vi har følt at det svir.

Jeg vilde også si at hr. Børø greide det samme da han, såvidt jeg kunde forstå, forsøkte å fremstille hr. Trædals forslag som en noget videregående bemyndigelse enn flertallets for Regjeringen. Det at hr. Trædals forslag ikke gir Regjeringen nogen forhåndstilladelse til å sette op kvoten, må da være et varsel om at denne vei dog ikke er fullt så lett farbar som efter flertallets forslag. Den slags forsøk på å prove for meget, leder til at man ingen ting beviser.

Jeg vil gjerne få lov til å understreke det som hr. Trædal og hr. Sundby fremholdt, at det vi ønsker er å tilgodese fiskerienes interesser uten i unødig grad å ødelegge livsvilkårene for andre mennesker i dette land, og vi ber forhandlerne om at de vil søke å finne veier slik at det kan

skje. Det er meningen. Jeg trodde at det gikk an å forstå at det er et holdbart standpunkt.

Vi er selvfølgelig opmerksom på at det er store vanskeligheter, men vi mener at den gamle vei som er fulgt nu gjennom så lange tider, må man søke å komme bort fra - den at så snart der skal ydes vederlag i en forhandling med fremmede land, så skal jordbruket holde for, så skal det trykkes ned. Det var naturligvis en ganske grei utvei så lenge man lærte her i landet at jo lavere ned jordbrukets priser kom, jo bedre var det for landet. Jordbrukets oppgave var å fremstille billige matvarer for industriens befolkning og billige råvarer for industrien. Hvorvidt den befolkning som var beskjeftiget med dette arbeide kunde leve av det eller ikke, det var et spørsmål som kom i annen rekke. Men nu påstår jo alle partier at de er kommet vekk fra denne lære, at de mener det er et samfunnsnyttig og verdifullt arbeide, også det som utføres av den jordbrukende befolkning, og at denne derfor også bør ha et rimelig vederlag for sitt arbeide. Hvis det er tilfellet, må man virkelig alvorlig prøve å komme bort fra denne linje at man ved hver anledning når det i handelsavtaler med andre land er tale om offer fra vårt lands side, skal søke ytterligere å forverre de på forhånd vanskelige og dårlige livsvilkår som den jordbrukende befolkning har.

Det er fremstillet som om dette skulde være et klassespørsmål. Å nei såmenn, det er i høieste grad et sosialt, et kulturelt og et økonomisk spørsmål for vårt hele folk. Jeg nevner bare dette som hr. Støstad var inne på om kystens problem. Vi har nu her i Stortinget i mange år arbeidet for å få overført noen av dem som er helt avhengig av fiskeriene og som ikke kan leve av dem, til jordbruksnæringen. Men hvorledes vil det gå hvis en innretter sig slik, når de har fått hjelp til å få et bruk med en del dyrket jord med utmark, at det arbeide som de legger ned på bruket, ikke gir noget å leve av? Da narrer vi folk inn i livsvilkår som de ikke kan eksistere under. Vi må, samtidig med at vi bygger ut vårt land slik at det dyrkes videre og videre, sørge for at den befolkning som skal arbeide der, også får et rimelig vederlag for sitt arbeide. Men det er jo klart, at hvis man gjennom forhandlinger med fremmede land innsnevrer mulighetene for å utnytte f.eks. våre verdifulle beiter, innsnevrer man også muligheten for menneskene til å kunne livnære sig der. Det finnes bygder her i vårt land som avfolkes, nettop fordi heiedistriktene, som ligger så naturlig inn til disse bygder, ikke kan utnyttes, det er ikke lønnsomt. Det kan gjøres svært meget - og vi anmoder Regjeringen om å søke å finne frem til utveier, hvorved det er mulig - for å tilgodese fiskerienes interesser uten å gi jordbrukets interesse helt på båten. Det er det vi har bedt om.

Men jeg for min del er klar over at delegasjonen har ikke gjort opgaven lettere. Jeg ser i vedlegg 2 på side 6 at den norske delegasjons formann har funnet det formålstjenlig å fremprovosere et svar fra den islandske delegasjon som ikke kan tjene til å styrke den norske regjering og den norske delegasjons stilling i forhandlingene med Island. Det eneste det, såvidt jeg kan skjønne, kan tjene til, er, hvis det har vært hensikten, å stille Stortinget i en tvangssituasjon, men

det kan dog vel ikke ha vært hensikten for en norsk forhandlingsdelegasjon overfor et fremmed land.

Andrå: Det er vel ingen som med glede tar et slikt skritt som dette. Egentlig er jeg fiskerrepresentant jeg også, men jeg har i dette tilfelle langt mere interesse i kjøtt enn i fisk, i Nord-Norge og ellers på kysten, utenom Vestlandet, vet jeg ingen som driver på Island. Men jeg synes at i dette tilfelle må en ta hensyn til den næring det her gjelder, og den næring som disse fiskere driver der borte, vil straks bryte sammen hvis Islandsforhandlingene ikke kommer istand og vi får verre betingelser enn de vi allerede har. Det er så lett vint å snakke om at fiskerne skal overføres til jordbruk. Da må planene om overførsel til jordbruk ligge ferdige. Før man begynner med trål og med å sette 6 000 mann igang med å fiske op det som tidligere 70 000 mann har fisket op om året, bør man ha de planer i orden. Jeg vil på forhånd vite hvad man skal gjøre av de 64 000, ellers synes jeg vi får vente en smule med trålen.

Hvad angår tapet ved innførselen av dette kjøttet, så blir det jo sterkt fordelt utover hele landet, og vi må vel kanskje også regne som så at det blir ikke akkurat småbrukerne det kommer til å gå utover. De har kanskje en eller to sauer, den ene spiser de op, og den annen selger de, så det blir ikke akkurat dem det går ut over. Og i alle tilfelle vil jo denne kjøttimport ramme likt ut over det hele land, så det kan ikke sammenlignes med det slag som vil ramme disse fiskerne på Vestlandet, som vil bli helt ruinert.

Jeg synes bondepartiet i saker som denne slår altfor stort på. Jeg vil minne om den affære vi hadde ifjor vår, da både hr. Moseid, hr. Sundby og andre talte alvorsfulle ord om det sammenbrudd som vilde komme i jordbruksnæringen hvis vi fikk det finske revekjøtt inn i landet. De skulde tenke litt på det idag når de har sett alle de fordeler den traktaten bragte oss, uten at det er kommet en eneste kilo revekjøtt hit til landet. Herefter når vi behandler slike saker som denne, tror jeg at vi skal måle bondepartiet på all den opsang de kom med da vi behandlet den finske traktat.

Hr. Moseid mente at Trødals forslag var videregående enn Regjeringens. Nei, det er ikke "gående", for det dreier sig i det store og hele tatt ikke om saken, det dreier sig ikke om annet enn at bondepartiet idag ikke tør sparke disse forhandlinger overende, slik at de fiskere som må være ferdig utrustet til omkring 1 mars, ikke kommer avgårde på Islandsfiske. Men det vil vente og ha fritt slag inntil de forhandlere som hr. Moseid stod her og kritiserte - han som ikke har vært med å forhandle - har gjort enda flere kjempestore dumheter i hr. Moseids øine enn de gjorde i høst da de holdt på med denne avtale. Bondepartiet vil ha fritt slag til da. Nogen annen "gang" kan jeg ikke finne i det forslag som er fremsatt av hr. Trødal. Jeg tror at det blir langt verre for de islandske forhandlere, når de kommer hjem til Island med det resultat som de har fått igjennem, å få det vedtatt. Sett at våre forhandlere var kommet her hjem til Norge og hadde gått med på - vi kjenner jo til hvordan stemningen er mot de fremmede fiskere som ligger utenfor

Norges kyst - at de fremmede trålerne skulde ha bedre betingelser, slik at de faktisk kunde få drive sin virksomhet fra norsk havn! Jeg tenker det skulde blitt et ramaskrik. Og de norske forhandlere som var kommet hjem til Norge med et slikt resultat som de islandske forhandlere kommer hjem med til Island, de skulde ikke ha gjort det særlig godt her i Stortinget. Selv om vi går med på dette med de 2000 tdr. fårekjøtt, tror jeg nok at det vil vise sig langt verre å få det grunnlag som nu foreligger, godkjent i Island, enn det er å få det godkjent her. For jeg mener at Norge har fått langt større fordeler enn islendingene.

Det er sagt: Hvorfor skal det bestandig gå utover bøndene? Ja, går det bestandig utover bøndene? All den støtte som bøndene har fått, går vel en smule utover fiskerne også, og fiskerne har ikke bedre råd til å betale den slags støtte enn bøndene har. Det er kanskje ikke så lett vint for dem - selv om de ligger på fattigkassen, skal de jo skaffe det som skal til både til korntrygd, til smørinnblanding og til all den annen støtte som bøndene har fått. Jeg synes at i et sådant spørsmål som dette skulde bøndene i dag sandelig spille med sordin.

Jakob Vik: Den vyrde utanriksministeren hevda at den som freista å taka for mykje med, som argumenterte for sterkt for sitt standpunkt, miste det heile. Ja, det er eit gamalt ordtøke at den som gaper over for mykje, går det gale med. Men eg trur ikkje at eg for min part gjorde det. Det som eg tok meg fridom til, var å sjå denne saka saman med kjøtproduksjonen i heile landet, og ogso med mjølkeproduksjonen. Det er umogleg i det praktiske liv å skilja desse ting frå kvarandre. Noko av fôrproduksjonen vert til mjølk og vidare til smør, noko vert til nautkjøtt og noko til sauekjøtt. Det er umogleg å koma frå det eg har halde fram, at alt dette må ein sjå i samanheng, ein må sjå på det heile. Utanriksministeren vilde redusera denna importauken til berre ein brøkpart av ein procent. Ja, det er ikkje store procenten, men det vert no likevel ca. 17 230 lammeskrottar som kjem inn i landet i tillegg til det me no har som kvote frå Island, og det er like mykje som lammekjøtproduksjonen i mange, mange bygder.

Hr. Bærøe hadde ordet her og sa at vårt standpunkt var lite reelt, men vi tok dette standpunktet i dag for seinare å segja kva me vilde. Nei, eg sa so tydeleg frå kva eg meiner um saka, og eg skal so visst ikkje segja noko anna enn eg har sagt i dag. Eg meiner at den kvoten som Island har havt her, skulde dei i grunnen vera nøgd med. Eg skynar likevel mykje godt dei interessor Island har. Eg skynar mindre godt det at Island har uthola avtalen av 1932 for fiskarane, so dei har kjent seg mishaldne.

Hr. Støstad hadde ordet her og gav sjølvsagt oss som er på denne sida, eit ålvorsord å tenkja på - at me skulde vera måtehaldne i krava våre. Eg trur eg til vanleg høyrer til dei måtehaldne, men dei som er på den andre sida i vår økonomiske politikk - eg kann taka lønnsnettakarar, organiserte arbeidsfolk - har fått fyremuner som eg ikkje misunner dei, det gjer eg ikkje, men eg held meg til hande å arbeida for at

dei på vår side kjem upp på sida av dei, det kann det ikkje vera nokon grunn til å lasta meg for. Eg har ennå aldri arbeidt for å setja tollen ned på industrivaror eller setja ned arbeidsløna. Eg har i visse høve røysta imot lønsauk når det var naudsynt, ut frå det syn at det er forbrukarane, dei norske bønder millom andre, som betalar dei stendig aukande løner.

Det var ein ting eg hadde tenkt å segja sist eg hadde ordet, men som utanriksministeren kom inn på no - det var den store interessa me har saman med Island i å taka vare på dei store fiskemarknadene ute i verda. Skulde det ikkje vera ein tanke for Regjeringa å taka det spursmålet upp i samband med alt dette som no er aktuelt og få ein skipnad i tilhøvet med Island, når det gjeld sauekjøt, sildefiske, fiskehandel og skipsfart med? Det er kanskje for seint no, men islendingane har synt seg å vera så praktiske folk, når dei ser på sitt næringsliv, at det skulde undra meg um dei ikkje ogso ser praktisk på det spursmålet, um det reiser seg. Ser dei ein fyremun i å koma i dryftingar med Noreg um den store fiskehandelen, so gjer dei det - utan det gjer dei det ikkje. Ein treng ikkje fira for langt i den sak me umhandlar i dag for det.

Eit anna spursmål som ikkje er nemnt i samband med dette, men som eg trur er svært aktuelt når det gjeld å gjera Noreg budd på å møta ein avstengjingsperiode, gjeld produksjonen av tekstilvaror. Um dette vil eg segja at ullproduksjon kan ikkje drivast i dette landet utan at kjøtproduksjonen ogso er med og er sopass lønsam at han gjev basis for eit aukande sauehald. Det er elles forfølande kor lite me har av ull i høve til det store forbruket av ull og ullvaror me har i vårt land. Kvar som interesserer seg for det, kann få opplysning um det. Me produserer berre ein brøkdell av det me treng, og me vert snart kløause i dette land dersom det vert ufred, og dersom me ikkje tek oss meir saman enn me har gjort.

Den utsegna som hr. Steffensen kom med um at me måtte senda ein delegasjon av hr. Trædal, Sundby og meg til Island, helsar eg med glede. Eg skal gjerne taka med, og får me ein skiper på skuta som er vaksen for stillinga, og eg ikkje vert utsett for noko uhende, skal eg vera med og vera mannskap um bord.

Hundseid: Vakre ord kan være vel og bra, men de hjelper svært lite uten handling, selv om de kommer fra hr. Valen og hr. Børøe. Jeg vil først ha sagt at bondepartiet er fullt klar over den betydning det har for fiskeriene å få en handelsavtale med Island, og vi er også fullt klar over fiskerienes vanskelige stilling og at de trenger all den hjelp og støtte som vi makter å gi dem. Men det som vi i bondepartiet har vanskelig for å forstå, det er at det skal være jordbruket alene som skal bære støtten til fiskeriene. Jeg tror at bønder og fiskere dessverre altfor ofte gjensidig, alene, har måttet betale støtten til de to næringsveier. Jeg tror det er på tide å ta dette problem op til løsning, slik at den støtte som f.eks. fiskeriene nu trenger i dette tilfelle, mer kommer til å falle på hele nasjonen.

Det er for øvrig også noget vanskelig for mig å forstå at det skal være nødvendig under forhandlingene med Island å gå til så stor kvote som det nu ser ut til at man holder på å bli nødt til. Under forhandlingene i 1932 blev det hevdet og understreket meget sterkt fra Island, at hvis vi bare kunde være med på overgangsbestemmelser dengang, skulde vi ikke senere bli større brydd med det islandske sauekjøtt, fordi Island vilde søke å finne andre veier. På grunn av disse forsikringer gikk vi i 1932 med på avtalen og fikk ved den en rekke overgangsbestemmelser, hvorefter kvoten sank ned efter hvert fra 13 000 tønner til 6 000 tønner nu. Men nu kommer islendingene igjen, til tross for at hele vår handelsbalanse i mellemtiden i høi grad er blitt forverret for Norges vedkommende, mens islendingene jo nu har stor nytte av oss når det gjelder sildolje og sildemel, hvad de ikke hadde i 1932. Man må også huske på at vår egen kjøttproduksjon står i en ganske annen stilling i dag enn den gjorde i 1932, den er vokset meget sterkt, og jeg vil si at det holder på å bli slik hos oss nu at det er like unaturlig for Norge å importere kjøtt i dag som det er f.eks. for Brasil å importere kaffe. Det er en i aller høieste grad unaturlig import, dette. - Jeg mener at som følge av at jordbruket har det så vanskelig, vilde det være naturligt om Regjeringen søkte å finne en annen utvei, hvorved hele nasjonen måtte bære den byrde som er forbundet med at vi må avta kjøtt fra Island.

Hr. Støstad syntes det var rart at det blev talt mest om sauekjøttet og mindre om fiskernes interesser. Men jeg må dog si til hr. Støstad at det er sauekjøttet som er det springende og det mørke punkt i denne forbindelse. Hr. Støstad sa at det var farligt å sette næringene op mot hverandre. Videre sa han: Hvad koster ikke støtten til jordbruket våre forbrukere? Hvem er forbrukerne? Ordet "forbruker" er et forferdeligt misbrukt ord. Jeg tror at i et moderne samfund idag er vi alle forbrukere, og alle produsenter, hver på vår måte. Vi bytter alle sammen hverandres varer og hverandres tjenester, det må hr. Støstad være klar over. Og hr. Støstad må også være klar over at det er jordbruket som har den laveste arbeidsfortjeneste og som får minst betaling for de tjenester som det gjør samfundet idag. I denne forbindelse å komme drassende med forbrukerne og forbrukernes interesser er noget av det mest malplaserende jeg har hørt. - Så snakket hr. Støstad hånligt til bondepartiet og sa at vi har reist noget som vi kaller kystens problem. Videre sa hr. Støstad: Se dette som vi behandler her idag, det er også et stykke kystens problem. Ja, det er et stykke kystens problem, men jeg tror nok at hverken hr. Støstad eller nogen annen kann løse kystens problem på nogen annen måte enn i forbindelse med å lette adgangen til landets jord. For hvis kystens problem skal løses, det vil si det samme som at kystbedriften må moderniseres, vil det uvegerligt føre til at en del av kystens befolkning blir overflødig i det virke hvor den idag arbeider. Den må søke annen beskjeftigelse, og annen beskjeftigelse finner man ikke, slik som samfundet nu engang er for tiden, på annen måte enn ved å gå til landets jord. Og da tør jeg spørre: Er dette å gjøre adgangen til landets jord enda vanskeligere enn den allerede er, er dette veien? Man kan si at det er ikke så

svære tall det dreier sig om, og det blir ustanselig sagt, både fra den ærede utenriksminister og fra andre, at dette er en sak hvis betydning er i høi grad overdrevet. Jeg kan ikke være enig i det. Bare denne kvote på 6 000 tønner betyr salgsmuligheter for 10 lam fra 5 000 bruk, og det er nettop slike bruk, små bruk, mindre bruk innover på bygdene, hvor saueavlen er naturlig. Det er den vei vi må gå om vi skal løse kystens problem.

Den ærede utenriksminister sa at vi måtte kunne hjelpe islendingene som sitter ute på den værharde øya si. Ja, jeg har ikke noget imot det; men da får den hjelpen komme fra den norske nasjon, og ikke fra den klasse som i forveien bare tjener litt over 3 kroner dagen. Videre sa den ærede utenriksminister at det er et viktig psykologisk spørsmål dette å få et godt forhold til Island, når det gjelder å vareta våre store felles interesser ute på verdensmarkedet. Jeg er enig også i det, jeg er enig med den ærede utenriksminister i hans syn på dette. Der hvor utenriksministerens syn og mitt syn skiller lag, er når vi kommer inn på spørsmålet hvem det er som skal bære byrdene ved å løse dette. Det er der jeg synes at selve problemet nu ligger, og spørsmålet er om man kan finne en eller annen form, slik at denne import ikke bare skal tyngte den klasse som i forveien har det verst, men at vi alle sammen er med på å bære. Bondepartiet har ingenting imot å være med på å ta et løft her, sammen med de andre vel å merke; for vi er fullt klar over at fiskerne har det vanskelig.

Presidenten: Presidenten vil nu foreslå at tiden for de talere som herefter tegner sig, begrenses til inntil 2 minutter - og anser det som bifalt.

Sundby: Når jeg forlanger ordet nu efterat det vel er sagt det det er å si også fra våre rekker, er det fordi jeg akter å fremsette et forslag ved siden av hr. Trødals forslag, og vil ha det til votering efterat det er avgjort. Mitt forslag er sålydende:

"Det henstilles til Regjeringen å søke utredet hvorvidt det ikke kan finnes en ordning således at de norske fiskeriinteresser ved Island kan tilgodesees uten at det skjer på jordbruksbefolkningens bekostning alene."

Det er altså ikke et forslag som direkte tar sikte på de pågående forhandlinger; men kan det bli utredet tidsnok, kan det jo også være at det kan ha sin betydning under forhandlingene. Det tar sikte på iallfall snarest mulig å komme vekk fra dette uheldige at vi skal innføre en mengde kjøtt som vi slett ikke har bruk for, istedenfor at vi burde utføre kjøtt.

Det som blev uttalt fra hr. Anderssen-Rysst, gav mig også håb om at det virkelig kan finnes en annen vei til å tilgodese fiskeriinteressene. Han hadde interessert sig sterkt for det, sa han, men det var enda ikke utredet. Jeg mener at det bør settes kraft på å få utredet dette spørsmål. Enten man tror

noget på de 12-13 millioner det er sagt dette koster jordbruket årlig eller ikke, koster det iallfall jordbruket så meget at det lønner sig å koste adskillig både på å få undersøkt dette spørsmål og på å få istand prøveekspedisjoner i retning av en pelagisk ordning for våre sildefiskere og andre ved Island. Går det ikke, vel, så kan der være andre måter å hjelpe fiskerne på enn bare på bekostning av jordbruket. Det får man forsøke å utrede på forskjellig vis. Jeg nevnte et ytterpunkt da jeg sa at danskene i flere år har destruert op til flere tusen slakt pr. uke. Jeg håber det ikke skal bli nødvendig å destruere slakt her, men jeg er redd at utviklingen kan ta den vei. Det kunde også tenkes at man iallfall foreløpig søkte å hjelpe fiskerne, selv om man måtte støtte til med en pengesum for å få avsatt kjøttet på andre markeder istedenfor å komme med det på vårt overfylte marked. Det er en hel misforståelse, det som har vært fremholdt fra enkelte talere her, at vi ikke har villet at fiskerne skulde hjelpes i denne situasjon. Tvertimot. Det har vært fremholdt fra alle våre talere at vi mener at fiskerne skal hjelpes, det skal bare ikke skje på jordbruksbefolkningens bekostning alene. Og det som er det gale her, det er jo at disse prosentene som utenriksministeren mente det ikke kunde gjøre noget å importere - disse prosentene av vår samlede kjøttproduksjon burde vi eksportere nu hvis der var mulighet for det, for markedet er overfylt. Jeg vil minne de herrer talere fra arbeiderpartiet som har talt hårde ord til bondepartiet om at vi i en årrekke har hatt en avtale som har vært gjentatt i landbruksproposisjonen hvert eneste år: at det skal føres en politikk med sikte på at indeksen for jordbruksvarer skal komme på høide med indeksen for industrivarer. Jeg har det siste hefte fra Det statistiske Centralbyrå her og det viser at jordbruksvarene nu igjen er kommet ned på 13 points under indeksen for ferdige industrivarer. I 1935, arbeiderregjeringens første år, var forskjellen 14 points. Det har raskt gått den gale veien bort fra den likestilling vi var nådd et godt stykke hen mot i mellemtiden - fra det program som her er lagt, og som det har vært gitt uttrykk for i hver eneste proposisjon i alle disse år.

Kjøttproblemet er et av de viktigste spørsmål i så henseende, og det er også et av de viktigste spørsmål når vi taler om kystens problem som hr. Hundseid nevnte. Det er nettop kysten som har størst interesse av sauekjøttproduksjonen, og for denne produksjon er også prisen relativt dårligst. Det er bare en prisstigning på sauekjøtt siden før krigen på 40 pct. Stigningen er langt, langt lavere enn for de fleste andre varer. Skal man løse kystens problem, får det være ved at kystens befolkning kan drive den for den naturlige produksjon. Da burde man ha avlastet vårt marked for kjøtt istedetfor å tynge det ned, slik at det blir sammenbrudd.

Efter å ha referert Sundbys forslag, uttalte

Presidenten: Såvidt presidenten oppfattet hr. Sundby, var det hans mening at dette forslag skulde betraktes som

uavhengig av innstillingen og det av hr. Trædal fremsatte forslag, og enten innstillingen eller hr. Trædals forslag blir vedtatt, ønsket hr. Sundby votering over dette forslag.

Sundby: Ja.

Presidenten: Det vil med andre ord si at det ikke tilsiktes at dette forslag, om det vedtas, skulde ha nogen direkte innflydelse på de nu påbegynte forhandlinger.

Sundby: Det er mulig det kan ha det, hvis det kan utredes tidsnok, og der kan finnes en utvei tidsnok. Men det er ikke nødvendig at det behøver å stoppe de pågående forhandlinger.

Presidenten: Presidenten er da nærmest av den opfatning at dette forslag er av den art at det neppe kan avgjøres i kveld, og at det da må utlegges for å behandles i et senere møte.

Alvær: Jeg har med interesse hørt på denne debatt, og jeg vil si om de talere spesielt fra bondepartiet som har optrådt her, at sjelden kan man høre så store overdrivelser som det har vært fremført i denne debatt, som når f.eks. hr. Moseid brukte så sterke ord som at dette var å ødelegge jordbruket - denne økning av importen med 2 000 tønner islandsk sauekjøtt fra 6 000, som vi har nu, til 8 000 tønner. Hele kvantumet er ikke større enn at dersom hele nasjonen spiste lapskaus, vilde man spise det op på en middag. Men hvorledes er det med kjøttproduksjonen her i landet når det gjelder sauekjøtt? Såvidt jeg har lest landbruksstatistikken, er det bare to fylker i landet som har overskudd av sauekjøtt, det er Rogaland og Nordland, de andre fylkene produserer ikke mer enn de kan bruke selv. Og for Rogaland ligger det jo utmerket an å eksportere kjøttoverskuddet til England. For Nordland er det naturligvis verre, derfra må man sende det vesentligste på Oslomarkedet, men det er en sak for sig.

Men jeg vil gjerne understreke det som var nevnt her av utenriksministeren, hensynet til Island. Det at man kan stå på en god fot med vårt frendefolk der ute, har stor betydning for våre markeder ute i verden. Island driver en svær konkurranse med oss i fiskehandelen ute i verden, og det at man kan få en ny avtale her, vil ikke bare hjelpe oss i de fiskerier vi har på Island, men det vil hjelpe oss når vi sannsynligvis i fremtiden må opta nye forhandlinger med Island om fiskehandelen ute i verden i det store og hele. Dette må man også ta med i bedømmelsen her, og jeg kan ikke skjønne annet en nat det må være klok politikk å gi Regjeringen bemyndigelse til å la forhandlingene fortsette. Fiskerienes interesser ved Island er tidligere omtalt her av de representanter som spesielt representerer de strøk av landet som deltar i disse fiskerier, og jeg vil understreke at den fremstilling de gav, spesielt hr. Strand, er riktig.

Vi må også i denne forbindelse tenke på vår øvrige samhandel med Island. Vi har i lang tid hatt betydelig eksport her fra landet av motorer f.eks. og fiskefartøier til Island. Det har vært til ophjelp for den norske industri, og det vilde

være godt om vi ved disse forhandlinger kunde opnå at vi fortsatt fikk en større eksport av de produkter.

Det har vært talt her om pelagisk sildefangst ved Island. Ja, jeg hadde jo tenkt at det skulde ha kommet fra spesielt fiskerikyndige, men når det er kommet fra hr. Jakob Vik og hr. Sundby, som i første rekke er eksperter på landbrukets område, så ser det litt mistenkelig ut. Jeg tror ikke de har ment det så alvorlig. Jeg har vært med på pelagisk fiske i Davisstedet, så jeg kunde uttale mig med litt sakkyndighet om det, men det vedkommer jo ikke denne sak, så jeg skal la det fare.

Men når man skal bedømme dette, synes jeg man ikke kan komme utenom å tenke på at hvis man kan øke kjøpekraften hos fiskerne, så vi ved våre fiskerier kan dra hjem f.eks. 7 millioner istedenfor 5 millioner fra fjernere farvann, så vil det jo øke kjøpekraften hos fiskerne, og den økede kjøpekraft som fiskerne får, vil vel i annen rekke komme jordbrukerne tilgode. Jeg tror at kunde vi få en større inntekt av vårt Islandsfiske, så vi øket kjøpekraften hos de fiskere som driver der, vilde de kunne ta hele Islands-importen av kjøtt, og det vilde ikke være til skade for det norske jordbruk. Jeg tror at de norske jordbrukere bør se det slik, at hvis man øket kjøpekraften hos fiskerne, hjalp fiskeriene frem så de fikk en større kjøpekraft, så vilde de bli større forbrukere av jordbruksvarer, og dermed vilde de kunne skape en større avsetning for den økede produksjon som vil komme i jordbruket. Det er problemer som man ikke må stille mot hinannen, men man må si de henger nøie sammen. Jo større inntekt vi får av fiskeriene, enten vi får det på basis av en bedre kontrakt med Island eller vi får det på basis av at vi driver bedre i fjerne farvann, det vil i det lange løp skape muligheter for jordbruket ved å hjelpe jordbruket til å få større avsetning og bedre priser for sine produkter.

Trædal: Eg finn berre grunn til for min del å presisera nokre få ting til slutt. For det fyrste vil eg retta det mistaket som den vyrde utanriksministeren sette i gang, og som har gått att, at eg skulde ha sagt at me må få auka kvote. Eg sa, at slik som saka har vorte teken upp frå islandsk side og møtt frå norsk, og slik som det har vore stelt med ho, såg eg det vanskeleg å sleppa ein auka kvote, og serskilt - la eg til - dersom me gjer eit vedtak som kann gjeva islendingane ei kjensle av at dei har lett spel, vert det no heilt umogleg å sleppa dei 2 000 tonn i auka kvote.

Det neste eg vil segja, er at eg har ikkje høyrte at det er nokon som har kome med framlegg um, eller som har sagt, at me skal bryta forhandlingane med Island. Men det er mange talarar og mange innlegg som eg ikkje skynar i denne samanheng, i alle fall ikkje når ikkje galleriet er ope - som um det her var sume i forsamlinga som vilde bryta forhandlingane.

Det tridje eg vil segja, er at det berre er spursmål um å finna den for Noreg beste form for vedtaket, den som gjev underhandlarane våre det beste grunnlaget å stå på for å få det beste resultat for Noreg. Dersom ein då ikkje skal forstå utanriksministeren og hr. Andrå slik at det i grunnen er Island dei vil sjå til gode. Det var då so vakker ein

tankegang at ein prest sjølv sagt har ytterst vanskeleg for å tala i mot utanriksministeren der, jamvel um det er Islandsforhandlarane det vedkjem. Ein kunde no radt tenkja seg at ein var i det islandske Alting, eller at det var ein islending som tala i det norske Storting. Men no er no ein gong dette med utanrikspolitikkk ikkje det same som - ja, å tenkja med hjarta, og difor går eg ut frå at både utanriksministeren og hr. Andrå meiner at dei vil ha eit framlegg å by på som kan tena underhandlarane våre i den lei at dei får denne kjøttkvoten lengst mogleg ned. Og då hevdar eg blankt framleies at framlegget frå vår side, mitt framlegg, er det beste, og eg har ikkje høyrte det motsagt anna enn med påstand. Utanriksministeren sa at det er ikkje grunnlag å stå på. Eg segjer det er grunnlag å stå på, det er nettupp det beste grunnlag å stå på, at dei har å peika på eit Storting som har vore så i tvil at det serskilt måtte understreka at når resultatet kjem att, vilde vi stå heilt fritt. Det er ikkje mi skuld at ikkje hr. Bleiklie forstår det. - Det er sagt at det ikkje er sett grense. Les premissane, desse briljante, korte premiss til framlegget, les dei i samanheng med framlegget, og der vert grense sett!

Det fjerde eg vil segja, var um den vidare regulering av kjøttinnførsla. Hr. Moseid var burte i det tidlegare. Og det har vore hevda at me skulde stå dårlegare i det i so måte etter vårt framlegg; slik har eg forstått det utan at det har vore sagt beint fram. Men når det gjeld den vidare regulering med Argentina eller andre, er det innlysande etter mitt skyn at di lenger me kjem ned med kvoten i Islands-avtalen, di lettare vert det med dei andre. Då har me eit utgangspunkt også for å forsvara oss mot pågang frå dei andre land. Um det kann det heller ikkje vera nokon serleg diskusjon med saklege argument. Det var - for di ordsiftet, tykkjer eg, har fare slik i veg som um det var eit heilt anna grunnlag me bygde på med vårt framlegg enn det fleirtalet byggjer på - det var desse enkle, faktiske ting eg gjerne vilde understreka fyrr me gjekk til votering.

Presidenten: De efterfølgende talere har inntil 2 minutter.

Anderssen-Rysst: Jeg bad om ordet i anledning av hr. Sundbys forslag. Han påberopte bl.a nogen uttalelse av mig som grunn for at han fremsatte dette forslaget. Men da tror jeg han må ha misforstått mig; for jeg gjorde gjeldende at spørsmålet om pelagisk fangst utenfor Island er et spørsmål som først må utredes, og dernest må man ha en praksis, man må ha erfaring å bygge på før man kan vite hvad det virkelig kan bli til. - Jeg tror hr. Sundby svever i en viss villfarelse her, også når han går ut fra at dette spørsmål ikke er under utredning. Det er under utredning, det er nedsatt en komite av Handelsdepartementet som arbeider med det; men den komites innstilling foreligger ikke, og kommer visst ikke til å foreligge på en stund enda. Og ihvertfall kan ikke det ha nogensomhelst betydning for den foreliggende situasjon. Hvis hr. Sundby mente at det kunde det ha, så tar han feil i det,

og derfor synes jeg ikke at hans forslag kan ha nogen hensikt i denne forbindelse.

Eggen: Når det fra bondepartihold gis skinn av at det kun er en gruppe her som varetar jordbrukets interesser, så er jo det en gjentakelse av det vi stadig hører. Men velgerne utover landet forstår at det ikke bare er bondepartiet alene som varetar jordbrukets interesser. Man kan vel være enig i at det beste for vårt land hadde vært at vi ikke hadde innført et eneste kilo kjøtt, og dithen må vi komme, det er jeg fullstendig enig i. Kjøtt er jo av de varer som vi først og fremst ikke må innføre, såsant vi vil arbeide jordbruket frem her i landet.

Hr. Trædal forbauset mig litt. Han sitter i komiteen, og så kommer han bakpå komiteens rygg med et forslag som er typisk for bondepartiet, selvfølgelig. - Bondepartiet blir beskyldt for at det ikke har varetatt fiskerienes interesser, og så kommer hr. Sundby med noe som han begynner å fiske med. Jeg vil si at hr. Sundbys forslag ikke kan vedtas og få nogen innflydelse på de forhandlinger som skal fortsettes med Island nu. Jeg synes fremgangsmåten er den samme som vi har sett før; vi hadde jo en kjøttdebatt ifjor også, og jeg synes det er den samme fremgangsmåte som går igjen idag, kanskje med litt mere aggressiv styrke; men at det tjener landbrukets interesser, tror jeg neppe. Og når man sier her at det er landbruket som alltid skal bære omkostningene, så er det ikke riktig. To minutter er for liten tid til å gå inn på dette spørsmålet, derfor skal jeg undlate det. Men det skal ikke lykkes å få overbevist noen om - det har valgene vist, og det vil de vise - at det er bondepartiet som varetar landbrukets interesser fremfor de andre partier.

Støstad: Bare et par ord om hr. Sundbys forslag. Det sier sig selv at det forslag ikke kan få nogen innflydelse på de forhandlinger som eventuelt skal fortsette hvis Stortinget vedtar denne innstilling, og jeg kan ikke forstå det anderledes enn at det riktige må være at et slikt forslag oversendes Regjeringen.

Votering:

Komiteens innstilling (se ovenfor side 2) bifaltes mot 17 stemmer.

Dermed bortfalt voteringen over Trædals forslag.

Presidenten: Det av hr. Sundby fremsatte forslag, er, som presidenten tidligere har uttalt, å betrakte som et av innstillingen uavhengig forslag; det tar jo nærmest sikte på en fremtidig ordning. Men presidenten kan ikke frigjøre sig fra det inntrykk at om Stortinget skulde vedta dette forslag, så kan vel ikke Regjeringen under de fortsatte forhandlinger føle sig helt uberørt av en slik vedtagelse i Stortinget. - Det er antydnet at dette forslaget burde oversendes Regjeringen. Jeg vil spørre hvad utenriksministeren har å si til det.

Statsråd Koht: Eg kann ikkje ha noko imot at det blir sendt fram til Regjeringa.

Sundby: Nei, det er klart at er det nogen som skulde ha noget imot det, så er det bare jeg eller vi i vår gruppe. For det er noget som alle vet, at det betyr en pyntelig begravelse, hvis det er et forslag som man kanskje synes er litt ubehagelig. Jeg forstår ikke hvorfor det i og for sig skal være så ubehagelig, dette forslaget. Det forekommer mig at jeg har hørt fra flere talere, nu sist fra hr. Eggen, at dithen må vi komme at vi ikke innfører en eneste skrott kjøtt. Og hr. Anderssen-Rysst sa at dette spørsmål er under utredning, men det går ikke så fort. Ja, vi vet hvordan det er med den slags departementsutredninger. Mitt forslag tar iallfall sikte på å sette en ganske annen klem på utredningene, og det tar også sikte på at man får være forberedt på å koste på penger. Nogen av de 12-13 millioner som denne avtale koster jordbruket, får man være forberedt på å koste på, og da kan man komme ganske anderledes frem med saken enn om man sitter i et departementskontor og utreder helt teoretisk. Jeg forstår derfor ikke hvorfor man skal være så imot å få dette forslag tatt op til votering her i Stortinget. Jeg finner iallfall at det ikke er helt lojalt mot forslagstilleren og mot realiteten her at man søker å begrave det, for jeg forstår jo at hvis det skal oversendes Regjeringen, blir det oppfattet slik at det er ikke noget å bry sig om, det er så å si å betrakte som nedvotert eller i virkeligheten ikke fremsatt. - Nu vel, flertallet har alltid makten her i salen, minoritetenes rett blir ikke alltid varetatt, det er ikke noget å gjøre ved det; men jeg synes ikke det er lojalt at man ikke setter forslaget under votering. Jeg er, som jeg har sagt, enig i at det tar mest sikte på den fremtidige ordning, og selv om vi nu får denne ordning for et år eller to, så kan man iallfall siden komme bort fra den, og det skulde ikke være noget i veien for at man kunde skynne på dette, og at man muligens kunde finne en løsning som gjorde det litt lettere for jordbruket allerede ved de vedtak som måtte følge av de pågående forhandlinger.

Presidenten: Hr. Anderssen-Rysst har oplyst at dette spørsmål som det siktes til i hr. Sundbys forslag, er under overveielse, og da skulde det vel være nokså naturlig at man sendte dette forslag til Regjeringen. Presidenten var oprinnelig av den opfatning at det helst burde utlegges for å behandles i et senere møte, men efter de opplysninger som senere er gitt, vil presidenten ikke ha nogenting imot å stille forslag om at det oversendes Regjeringen.

Anderssen-Rysst: Jeg vil bare få gi den opplysning at denne komite blev nedsatt av Handelsdepartementet, såvidt jeg husker, straks før jul, kanskje det var i november måned, og at den komite, såvidt jeg vet har hatt nokså mange møter og har arbeidet meget med spørsmålet; men den er ikke kommet så langt at den kan fremlegge noget forslag eller nogen utredning, slik at det kan få betydning for den foreliggende situasjon. Jeg tror komiteen har arbeidet både godt og raskt,

så jeg vil reservere mig mot enhver kritikk i så henseende. Jeg er ikke medlem av komiteen, så det er ikke av den grunn jeg nevner det; men jeg mener at presidenten har rett i at dette forslag under de forhåndenværende omstendigheter bør oversendes Regjeringen. Det må være den rette måte å behandle det på.

Presidenten: Efter dette vil presidenten foreslå at hr. Sundbys forslag oversendes Regjeringen.

Sundby: Jeg vil bare si til hr. Anderssen-Rysst at jeg antar at den komite bare arbeider med det spørsmål som har vært nevnt om pelagisk fangst, eller hvad man vil kalle det. Jeg har ikke fått det forklart nærmere. Jeg kan ikke tenke mig at komiteen har i oppdrag også å søke andre utveier til å løse dette spørsmål uten at det man må gå til for å imøtekomme Islands fordringer, skjer på jordbrukets bekostning. Derfor innebærer mitt forslag ganske sikkert andre ting enn de som er til utredning, og den komite som arbeider med det, er antagelig ikke sammensatt slik at den kan løse saken, også når det gjelder andre måter den kan løses på enn nettop ved pelagisk fangst.

Votering:

Presidentens forslag om at hr. Sundbys forslag sendes Regjeringen, bifaltes mot 15 stemmer.

Protokollen blev derefter oplest uten å foranledige nogen bemerkning.

Møtet hevet kl. 19.30.